

Пропозиції
українського громадянського суспільства
(Громадської експертної ради при Українській частині Комітету з питань
співробітництва між Україною та ЄС)
до розробки проекту Східного партнерства ЄС

Україна, Київ, 24 жовтня 2008 року

Метою Східного партнерства має бути поступальна інтеграція кожної з країн - Україна, Молдова, Грузія, Азербайджан, Вірменія та Білорусь - до ЄС та сприяння регіональній співпраці між ними, а також між ними та ЄС на основі європейських стандартів. Відповідно, Східне партнерство має складатися з двосторонньої складової, в основі якої має знаходитися принцип диференціації, та багатосторонньої складової. Кращий досвід ЄС підтримки реформ у країнах-кандидатах та потенційних кандидатах на членство у ЄС має бути застосований щодо країн-партнерів у рамках Східного партнерства. Ці пропозиції передбачають, що Східне партнерство повинно мати додану вартість порівняно з тими інструментами підтримки реформ і співпраці, що вже є сьогодні.

Двостороння складова має містити:

1. **Новий спільний інструмент** (у тексті польсько-шведської пропозиції – нова генерація Планів дій), розроблений за методологією Accession Partnerships/European partnerships – керівний документ на короткий часовий період, з чіткими завданнями і показниками (benchmarks), часовими рамками (короткотермінові, середньострокові та довгострокові пріоритети) та прив'язкою конкретних джерел фінансування з боку ЄС до виконання конкретних завдань.
2. **Регулярні щорічні моніторингові звіти Європейської Комісії** мають зосереджуватися на прогресі у досягненні поставлених цілей (досягнення європейських стандартів), а не на змінах порівняно з попередньою ситуацією у країні-партнері. Результати моніторингу громадських організацій мають враховуватися у підготовці звітів.
3. **Супровід і надання допомоги з проведення реформ** має здійснюватися з боку Європейської Комісії у такому ж обсязі, як і для країн-кандидатів та потенційних кандидатів на вступ до ЄС, з усім спектром допоміжних інструментів (зокрема, скрінінг законодавства, твіннінг та інші засоби посилення адміністративної спроможності).
4. **Дорожню карту до безвізового режиму**, з чіткими критеріями – за зразком країн Західних Балкан.
5. **Угоду про асоціацію з поглибленою зоною вільної торгівлі** як її невід'ємною частиною.
6. **Громадський діалог** між ЄС і країнами-партнерами за моделлю таких діалогів з країнами-кандидатами на вступ, включаючи, зокрема, міжлюдські контакти та обміни – з залученням представників організацій громадянського суспільства, студентів та науковців, журналістів, діячів культури тощо; розвиток контактів та співпраці між місцевими громадами; співпрацю міст - town twinning; підтримку розвитку громадянського суспільства з боку ЄС через інструменти, апробовані у країнах-кандидатах (зокрема, civil society facility).

7. Відкриття можливостей для *легальної трудової міграції* та забезпечення соціального захисту мігрантів – зокрема, через застосування інструменту Mobility partnership.
8. *Міжрегіональну співпрацю* та включення країн-партнерів до *регіональної політики ЄС*.

Багатостороння складова має містити:

1. **Форуми – майданчики для багатостороннього регіонального діалогу** з широкого кола питань у форматі “27 + 6” (27 країн-членів ЄС та 6 країн-партнерів) на різних рівнях:
 - Найвищий – глави держав та урядів, які мають зустрічатися напередодні засідань Європейської Ради;
 - Міністерський – міністри закордонних справ та профільні міністри, які мають засідати напередодні зустрічей Ради міністрів ЄС у різних її конфігураціях, на яких розглядатимуться питання політики ЄС, що стосуються країн-партнерів;
 - Високий – Рада Східного партнерства – голови, заступники та члени комітетів співпраці між ЄС та країнами-партнерами;
 - Парламентський – Міжпарламентська асамблея Східного партнерства;
 - Громадський – Громадський Форум Східного партнерства – платформи та мережі громадських організацій і аналітичні центри;
 - Форум соціального діалогу – Європейський економіко-соціальний комітет, профспілки та об’єднання роботодавців (бізнес-асоціації);
 - Міжрегіональний – Комітет регіонів, представники місцевих та регіональних влад.
2. Участь Європейського Союзу як повноцінного учасника процесу **вирішення конфліктів у регіоні** – шляхом заходів із зміцнення довіри, демілітаризації та реабілітації зон конфліктів, розгортання моніторингових та миротворчих місій ЄС, участі у переговорах тощо. Громадські організації країн-партнерів та країн-членів ЄС і їх регіональні мережі мають бути залучені до процесів попередження, регулювання і розв’язання конфліктів у регіоні.
3. Підтримку утворення **регіональної багатосторонньої “базової”/ “простої” зони вільної торгівлі**.
4. Поглиблення співпраці у сфері **енергетики**, зокрема, шляхом поширення Договору про Енергетичну Спільноту (Energy Community Treaty) на усі країни-партнери.
5. Поширення **транс-європейських транспортних, енергетичних та телекомунікаційних мереж (TEN-T, TEN-E and e-TEN)** на країни-партнери.
6. Посилення співпраці з питань охорони **навколишнього середовища, інтеграції екологічної політики та сталого розвитку**, зокрема щодо адаптації законодавства країн-партнерів до *acquis communautaire* в частині охорони довкілля та створення дієвих механізмів втілення відповідних положень Директив ЄС та спільної діяльності щодо впровадження глобальних екологічних конвенцій, в тому числі, з питань зміни клімату, регіональних екологічних конвенцій ЄЕК ООН та протоколів до них.
7. Регіональний діалог з прав людини та основних свобод (через створення регіонального Комітету з прав людини).

Імплементаційний механізм має передбачати:

1. Гнучку реалізацію цілей Східного партнерства, зокрема, шляхом можливості співпраці у різних форматах, де *роль лідера у певному секторі може брати на себе одна чи кілька країн-членів ЄС*, з відповідними координуючими функціями та можливістю фінансування з бюджетів цих країн-членів.
2. Заснування посади *Спеціального координатора та координуючого органу Східного партнерства* (можливо, із секретаріатом у Києві).

Фінансування має здійснюватися шляхом:

1. Максимального *відкриття програм ЄС* для країн-партнерів, зокрема тих, що стосуються контактів між громадянами та підвищення адміністративної спроможності.
2. Створення *Трастового фонду Східного партнерства* (кошти окремих країн-членів та інших зацікавлених сторін) для фінансування багатосторонніх проектів шляхом відкритих конкурсів.
3. Врахування пріоритетів Східного партнерства при *проміжному перегляді (mid-term review) ENPI* та формуванні *нових індикативних програм ENPI на 2010-2013 роки*. Зокрема, мають бути передбачені нові інструменти для підтримки розвитку громадянського суспільства (як civil society facility, який запропоновано країнам Західних Балкан) та посилення адміністративної спроможності державного апарату країн-партнерів.
4. *Нової фінансової перспективи ЄС на 2014-2020 роки*, яка має передбачати суттєве збільшення фінансування для країн-партнерів у рамках Східного партнерства.

Пропозиції розроблені в рамках діяльності Громадської експертної ради при Українській частині Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС за участю:

Віталія Мартинюка, Український незалежний центр політичних досліджень
 Валерія Чалого, Центр Разумкова
 Михайла Пашкова, Центр Разумкова
 Дмитра Шульги, Міжнародний фонд "Відродження"
 Ірини Солоненко, Міжнародний фонд "Відродження"
 Наталії Беліцер, Інститут демократії ім. Пилипа Орлика
 Ганни Голубовської-Онісімової, ВЕГО "Мама-86"
 Сергія Вихриста, експерта Європейського ЕКО-форуму
 Михайла Гончара, Центр "НОМОС"
 Святослава Павлюка, ПАУСІ
 Інни Підлуської, Ялтинська європейська стратегія
 Івана Полтавця, Ялтинська європейська стратегія
 Олександра Сушка, Інститут Євроатлантичного співробітництва
 Сергія Штукаріна, Українська Асоціація європейських студій
 Галини Усатенко, Фонд "Європа ХХІ"
 Олексія Коломійця, Центр європейських та трансатлантичних студій
 Ярини Боренько, Мережа проєвропейських організацій України

а також за участю:

експертів Проекту "Українсько-Європейський дорадчий центр з питань адаптації законодавства" та Проекту "Підтримка імплементації Угоди про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами, їх державами-членами та Україною".